

запровадженням нових державних програм щодо пільгового житлового будівництва для молоді та Програми енергоефективності щодо збереження в оселях українців тепла «теплі кредити», відповідно до яких громадянам пропонується відшкодування 20% вартості «утеплення» за рахунок бюджетних коштів. У наступних 2015-2017 рр. обсяг цих кредитів скоротився на 23,6 млрд. грн. і становив у 2017 р. 48,2 млрд. грн. Основними причинами скорочення обсягу кредитних ресурсів домогосподарств в останні роки є: зростання облікової ставки НБУ, рівень попиту на банківські продукти, платоспроможність домогосподарств та рівень інфляції.

Література:

1. Статистичний щорічник України. 2017 р. Державна служба статистики України. URL: www.ukr.stat.gov.ua (дата звернення: 21.09.2018).
2. Україна у цифрах у 2013 – 2017 рр. Державна служба статистики України. URL: www.ukr.stat.gov.ua (дата звернення: 22.09.2018).
3. Що передбачає новий Закон «Про споживче кредитування»? URL: <https://finpost.com.ua/news/3645> (дата звернення: 22.09.2018).

Сиротинський Микола Олегович

ст. гр. ФМНВ–21

Науковий керівник – к.е.н., ст. викладач Самольотов П.В.

НАПРЯМКИ ОПТИМІЗАЦІЇ ВИДАТКІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Визначення оптимального обсягу державного сектору, а саме оптимальних обсягів державних видатків є досить важливим в економічній теорії та політиці. У кожній країні обсяг видатків залежить від історичних, соціальних та природних факторів. Завжди є доцільним питання зменшення чи збільшення державних видатків у кожній країні.

Дослідивши державний бюджет України за 2014-2017 роки, можна зробити висновок, що частка видатків постійно зменшується, а структура бюджету є неефективною та необдуманною. Як в Україні, так і будь-якій державі, питання зменшення державних видатків є досить актуальним.

Проаналізувавши роботи вітчизняних науковців з питань шляхів реформування та оптимізації державних витрат, ми дійшли висновку, що усі заходи можна поділити на організаційні та структурні (рис. 1.).

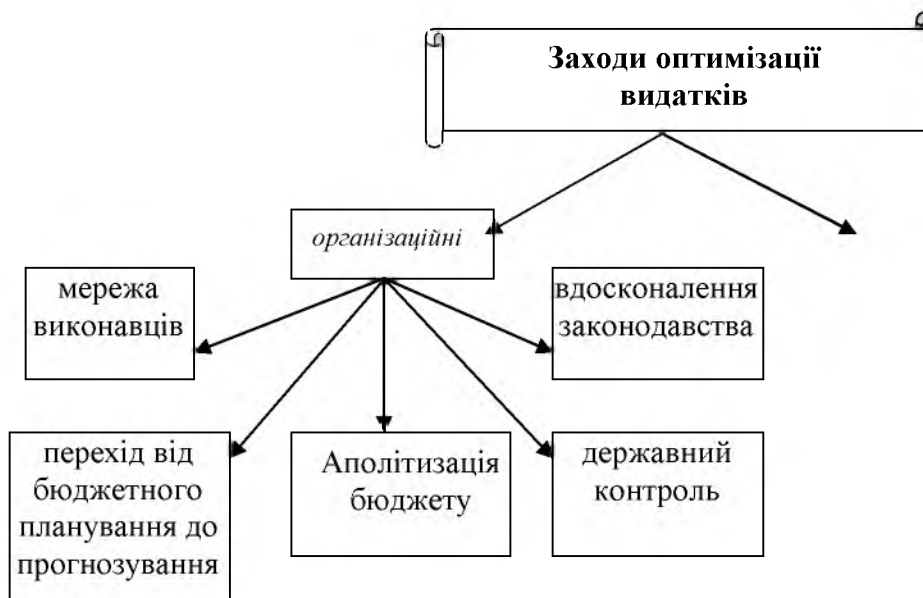


Рис. 1 Заходи оптимізації структури та складу державних видатків

Головне місце в процесі оптимізації займають структурні заходи, до яких можна віднести [2]:

1. Заходи у сфері економічної діяльності – збільшення видатків державним підприємствам для сприяння стабілізації. Першочергово фінансуються паливно-енергетичний комплекс, обробна промисловість та сільське господарство. Це обумовлено тим, що для паливно-енергетичного комплексу в Україні наявна велика кількість копалин, для сільського господарства сприятливі кліматичні умови і родючі землі, а для обробної промисловості – високоякісна сировина, яка спочатку експортується за кордон та після переробки повертається до України. Також приватизація державного майна дасть можливість зменшення навантаження на державний бюджет, адже продаж частки, що не перевищуватиме 49% дасть можливість державі здійснювати керівництво та повний контроль за діяльністю підприємства.

2. Заходи у соціальній сфері – збільшення видатків на соціальну сферу (зміни рівня мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму), також надавати переваги при проведенні спонсорства, благодійництва та меценатства, що полягає наданні відстрочки чи розстрочки сплати податків чи наданні податкових пільг, також підтримки культури, недержавних організацій. Для прикладу, у Європі надходження від продажу національно-культурного продукту становлять близько 30% державних надходжень [2].

3. Заходи у сфері управління – зменшення видатків на утримання органів державної влади, прокуратури.

Отже, зменшення видатків на управління дасть можливість збільшити фінансування соціальної сфери та економіки. Водночас, наведені вище заходи забезпечать оптимізацію видатків державного бюджету, але вони

не в змозі на сто відсотків забезпечити економне та раціональне витрачання державних коштів.

В Україні найбільш проблемною ланкою вважається соціальна сфера. Адже такі установи як школи, інтернати та лікарні не є прибутковими. Щоразу, коли постає питання про недофінансування соціальних зобов'язань, здійснюється або скорочення, або відміна конкретної соціальної програми. Та це не завжди коректно, адже затримка допомоги по безробіттю або заробітної плати бюджетних установ не є підставою для скорочення і недофінансування в майбутньому чи відмови від них взагалі. Тому певні соціальні зобов'язання варто розглядати як певні орієнтири, які будуть виконані лише при сприятливому економічному стані.

Разом з тим, враховуючи обмеженість бюджетних ресурсів, вирішити усі проблеми в соціальній сфері та економіці практично неможливо. Тому потрібно здійснювати вибір пріоритетних завдань, які потребують першочергової уваги. Тобто, у кожному як національному, так і регіональному проекті потрібно чітко сформулювати цілі та критерії досягнення. Запровадивши інноваційно-інвестиційну модель розвитку економіки, дасть можливість без ризику для економіки збільшити видатки на соціальне забезпечення. Адже більша частина соціальних видатків буде спрямовуватися на забезпечення економічного розвитку та оптимального відтворення людського капіталу [2].

Досягнути оптимального обсягу державних видатків можливо при наявності законодавчої бази, чинність якої не призводить до збільшення державних витрат. Прикладом служить прийнятий закон підвищення заробітної плати державним службовцям [2]. Такі закони повинні прийматися тільки при наявності відповідних коштів. Також одним із способів обмеження зростання видатків є встановлення часу дії державних програм. Тобто, прийняття нових програм має супроводжуватися одночасно із зазначенням дати її завершення. Водночас при обмежених бюджетних коштів вирішити всі проблеми соціального та економічного забезпечення неможливо. Потрібно в першу виділяти кошти, на ті заходи, які потребують першочергової уваги.

Використовуючи досвід розвинених країн, одним із джерел фінансування видатків є спонсорство та меценатство. Для України благодійність є новим явищем. Її можна розглядати як інвестування у соціальну сферу, а також як не комерційну діяльність (неприбуткову діяльність окремих осіб або цілих організацій).

Разом з тим головним моментом реформування видаткової частини державного бюджету є не тільки скорочення витрат, а й збільшення доходів. Перш за все збільшувати доходи не потрібно за допомогою адміністративного тиску, потрібно створити стимул для сплати податків. Потрібно скоротити податкові пільги, але щоб це не стало тягарем для

платників податків. Адже пільги при сплаті податків одного підприємства спричиняє високі податкові ставки для іншого, що змушує приховувати свої доходи. А одержання податкових пільг має в першу чергу залежати від виду діяльності та корисності і важливості для суспільства.

Разом з тим, потрібно створити відповідну систему формування державного бюджету, яка б могла зацікавити як органів влади, так і виробників збільшувати доходи та ефективно їх використовувати. Для цього потрібна податкова реформа, внаслідок якої буде встановлена нові ставки податку.

Водночас крім проблеми фінансування соціальних програм існує проблема фінансування державного боргу. Наявність боргу не вважається негативним явищем, адже багато високорозвинених країн мають державний борг. Та ці держави ведуть чіткий контроль державних позик та методів їх покриття. Для України характерне стрімке збільшення державного боргу без чіткого пошуку джерел його покриття. Це призводить до пришвидшення інфляційних процесів, нестабільності грошових потоків і як наслідок – дестабілізація економіки.

Тому Бюджетним кодексом України потрібно визначити такий регламент прийняття рішень, який зміг би забезпечити досягнення ефективних результатів. Відповідно до процесу бюджетного планування, то процес розгляду та затвердження бюджету потрібно поділити на два етапи, а не на один. Відповідно першим етапом буде затвердження головних параметрів бюджету – бюджетного дефіциту (у співвідношенні до ВВП та у абсолютному вираженні), доходів та витрат бюджету. Другим етапом буде затвердження витрат.

Зниження рівня виконання державного бюджету по видатках у більшості випадків пов'язано з процесом розподілу видатків серед розпорядників бюджетних коштів, а також неповним виконанням бюджетних програм [3]. Тому для оптимізації державних видатків можна провести наступні заходи:

1. Організація повного державного контролю в процесі використання бюджетних коштів. Виділяючи міжбюджетні трансферти регіонам, спочатку потрібно перевірити чи ефективно вона була використана у минулі роки. При неефективному використанні наданих трансфертів, недоцільно надавати регіону допомогу.

2. Бюджетний кодекс та Податковий мають бути між собою узгоджені для забезпечення видаткової частини державного бюджету та зменшити кількість змін до законів протягом бюджетного року до мінімуму. Адже держава повинна управляти державними коштами за допомогою ефективних методів регулювання та дієвих нормативно-правових актів.

3. За допомогою бюджетного прогнозування, відповідно до досвіту Швеції, Австрії, Австралії та США, держава зможе виявити ряд недоліків

у бюджетній політиці та варіанти їх усунення. Досвід високорозвинених країн надасть можливість розробити дієву бюджетну та фіскальну політику, що сприятиме оптимізації державних видатків [3].

Також, одним із варіантів реформування державних видатків є подальше проведення бюджетної децентралізації, що здійснюється в Україні з 20015 р.

Разом з тим, успіх французької децентралізації доводить, що економічного розвитку місцевого самоврядування можливо досягнути лише досягнувши консенсусу політичних лідерів та схвалення реформи громадянами. Децентралізовані рівні управління здобули більшу автономію і стали відповідальнішими за свої дії, а надання публічних послуг населенню стало ще ефективнішими [4]. Територіальні колективи мають право приймати рішення в межах компетенції вільно управляти виборними радами і володіти регламентарною владою. Однак, надання місцевим бюджетам додаткових повноважень не тільки не дало змоги для повноцінного фінансування власних видатків, але й додало додаткових зобов'язань, які раніше виконувала центральна влада. Відповідно в Італії існує адміністративна децентралізація, адже органи місцевого самоврядування повною мірою здійснює адміністративну децентралізацію в залежних від держави службах [5].

Таким чином, для оптимізації видатків державного бюджету необхідно застосувати: ефективність державного контролю під час фінансування державних видатків, узгодженість Податкового та Бюджетного кодексів та застосування бюджетного прогнозування, яке широко використовується у таких державах, як: США, Швеції, Австрії та Австралія.

Література:

1. Інформація щодо виконання Державного бюджету України за 2017 рік [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ac-rada.gov.ua> (дата звернення: 11.10.2018).
2. Бюджетна система: [інтегр. навч. комплекс]. / за заг. ред. Л.О. Омелянович. Донецьк: ДонНУЕТ, 2008. 237 с.
3. Павлюк К. В. Видатки бюджетів на розвиток людського капіталу як чинник економічного зростання. *Фінанси України*. 2006. № 9. С. 30-46.
4. Кодацький В. Щодо питання поліпшення використання державних ресурсів. *Економіка України*. 2007. № 2. С.85-87.
5. Жибер Т. В. Удосконалення процесу бюджетування в Україні. *Фінанси України*. 2009. № 8. С. 76-81.
6. Телюк К. Формування та місце видатків державного бюджету в управлінні державними фінансами. *Регіональна економіка*. 2006. № 1. С. 135-140.